

АВТОРСКА СПРАВКА

за приносните моменти на гл.ас.д-р **Благовеста Илиева Николова** в публикациите, с които участва в конкурса за академична длъжност „доцент“ за нуждите на секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ на Институт по философия и социология –БАН, обявен в „Държавен вестник“, бр.106 от 15.12.2020г.

I. Приносни моменти в публикации, посветени на управление на иновации и етика

- Проследява се възникването на концепцията за *Отговорни изследвания и иновации (ОИИ)*, внедряването ѝ в Европейския институционален контекст, както и промотирането ѝ като решение на проблеми, касаещи доверието между наука и общество и необходимостта от „приемливи“ форми на пазарна реализация на резултатите от научно-изследователското поле. Изследва се потенциалът ѝ като източник на социална критика и пространство за етическа рефлексия (монография *The RRI Challenge...2019*)

- Прави се опит да се разкрият някои от неизбежните пречки, които съпътстват смисленото реализиране на идеята за *Отговорни изследвания и иновации*, произтичащи от нормативния профил на съвременните общества. Отправна точка в това начинание е концепцията за пазарни общества, подчертаваща тенденцията на пренасяне на принципа на пазарна регулация в сфери, обичайно задвижвани от „непазарни“ основания. Разглежда се опасността от инструментализиране на идеята и кооптирането ѝ от пазарния механизъм като техника за „етическо шамповане“ на продукти и услуги (монография *The RRI Challenge...2019*).

- Обръща се особено внимание на „сглобката“ между доминиращия етос на науката и преобладаващи икономически перспективи около идеята за неутралност, както и последващото от това стесняване на концептуалното пространство за етическа рефлексия. Едновременното действие на предпоставката за ефективността на пазарния механизъм като социален регулатор от последна инстанция, безразличен към каквато и да е социална телеология, и тежненията към сциентизъм, лишен от загриженост за ефектите на прозиведеното знание, поставя сериозни предизвикателства пред необходимостта да се мисли за „позитивна отговорност“, „социална приемливост“ и „социална желателност“ на продуктите на научно-изследователския и иновационния процес (монография *The RRI Challenge...2019*).

- Прави се опит да се разчете „икономическия подтекст“ зад промотирането на шестте ключови теми при имплементацията на *ОИИ* – публично ангажиране, отворен достъп/отворена иновация, научно образование, полови неравенства, етика

и управление (governance). Установява се фино вплитане на икономически съображения в дискурса на официални документи, които аргументират юридическата, социалната и етическата приемливост на иновационния процес (монография *The RRI Challenge...2019*).

- През концепцията за *ОИИ* се демонстрира конфликтът между стратегически приоритети на ЕС: от една страна амбицията за ускорен икономически напредък, който да е основан на иновации, а от друга страна – стремежа Съюзът да удържа позицията си на ценностен еталон, уповаващ се на придържане към и зорко охраняване на фундаментални човешки права (монография *The RRI Challenge...2019*).

- Разглежда се появата на *ООИ* в контекста на цялостната еволюция на институционалното интегриране на различни форми на етически „надзор“ над научно-изследователски дейности, финансирани от Европейския съюз. Отбелязани са постиженията и недостатъците на този процес. *ОИИ* се разглежда като възможност за съживяване на някои положения от Нюрнбергския кодекс (1947г.), за отваряне на полето на научно-изследователската етика за съображения от социетален характер, за цялостно преосмисляне на доминиращия научен етос (монография *The RRI Challenge...2019*).

- Критикува се предпоставеното отъждествяване между демократизация и „отговорностяване“ на научно-изследователския и иновационния процес. Демонстрира се, че публичното ангажиране и отварянето за „външни“ перспективи не само че не гарантира постигането на *ООИ*, но и може да се използва като механизъм за легитимиране на проблемни иновации, за размиване на политическата отговорност, за подхранване на механизми за генериране на печалба чрез безплатен приток на идеи, създаващи стойност (монография *The RRI Challenge...2019*).

- Изследва се възможността съществуващите задължителни механизми за инкорпориране на етика във финансирани от ЕС изследвания в областта на сигурността да се използват за реализиране на някои от приоритетите, заложи в „концептуалната програма“ на полето на т.нар. критически изследвания на сигурността (Critical Security Studies). Дискутира се опасността от инструментализиране на изискването за „етическо обезпечаване“ на проектите. Направени са предложения за подбръвяване условията за реализиране на смислено критическо начинание (статия *Putting Critique to Work...2019*).

II. Приносни моменти в публикации, посветени на проблемите на прогнозирането

- Обогалява се текущата дискусия за отношенията между научна фантастика и сферата на прогнозирането като се предлагат два възможни пътя за подновяване на дебата: 1/ през оспорване на подходи, които третират научната фантастика просто като „полезен инструмент“ за целите на прогнозирането и на иновационния процес (генератор на идеи с пазарен потенциал); 2/ чрез ангажиране със сериозно концептуално обследване на идеята за правдоподобност (plausibility) (статия *The Science Fiction - Futures Studies Dialogue...2021*).
- Изследва се функционалността на прогностичната фигура „жокер“ (wild card) като средство за артикулиране на неопределеност и инкорпорирането на последната като продуктивен фактор в различни сфери на човешката дейност („изследване на бъдещето“, икономика и политика) (статия *The Wildcard Event...2015*).
- Разгледан е потенциалът на нормативното прогнозиране като средство за включване перспективи на младите хора в процеса на вземане на решение и като форма на упражняване на дългосрочен ангажимент към бъдещето (статия *Youth And The Future...2015*).
- Идентифициран е значим тренд в областта на съвременното прогнозиране – все по-честото прибягване до инклузивни форми и методи като отговор на усещането за нарастващата комплексност и неопределеност при функционирането на съвременните общества. Посочени са някои рискове при активиране на „прогнозиране на участието“ – създаване на илюзия за овластяване на гражданите, размиване на политическата отговорност, легитимиране на проблематични постановки (статия *The Rise and Promise of Participatory Foresight, 2014*).
- Прави се преглед на някои проблеми в икономическото прогнозиране (място на технологичното прогнозиране, необходимостта от дългосрочно планиране, възхода на глобалното моделиране и алтернативистиката и целепологане при нормативно икономическо прогнозиране) от гледна точка на по-обхватния процес на трансформация на съвременното прогнозиране (статия *Тенденции в съвременното икономическо прогнозиране, 2014*).
- Дава се дефиниция на „маркетингизация на прогнозирането“. Последната се разглежда като взаимодействие между дейността по изготвяне на предвиждания и логиката на пазара, при което се наблюдават: 1) интензивно внедряване на процеса по изработване на прогнози в пазарното предлагане, превръщане на прогнозирането в обект на търговска дейност и предлагане на прогнозата като стока в пазарния

обмен; 2) промени във функциите на прогнозата при процеса на генериране на капитал в рамките на финансовия сектор (статия *Маркетингизация на съвременното прогнозиране, 2014*).

- Прави се критичен прочит на някои от концептуалните предпоставки на съвременното глобално прогнозиране, „оптимистичният уклон“ на последното, както и техният неблагоприятен ефект върху институционалната подготвеност на ЕС пред лицето на всякакъв род кризи, включително и тази, касаеща миграцията (статията *Оптимистичният уклон...2016*).
- Извеждат се няколко първоначални вектора на внимание за целите на един прогностичен анализ, касаещ мястото на Балканите и България в контекста на глобалните трансгранични придвижвания на хора: фактори, влияещи на интензивността и посоката на мигрантските придвижвания; критичен анализ на доминиращи (прогностични) дискурси; състоянието на Европейския граничен контрол (статия *Мигрантският въпрос, Балканите и България...2016*).
- Прави се критичен прочит на някои от постановките, свързани с концепцията за общества, основани на знанието. Разглеждат се аспекти на сложното отношение между знание и неведение, и се посочват произтичащи от това ефекти, подпомощи механизмите за възпроизвеждане на властта и водещи до конструирането на изопачени образи на бъдещето (статия *Съвременните общества, основани на знанието, 2013*).

III. Приносни моменти в публикации, касаещи понятието „граница“

- Разглежда се практиката на „полагане на граници“ в контекста на разразилата се пандемия от COVID-19 и процесите на задълбочаваща се секюритизация, легитимирани от последната. Очертан е сложният функционален профил на съвременната външна граница. Прави се критичен прочит на призива за социална дистанция като властова техника, опитваща се да въведе нова геометрия на възможните взаимодействия между гражданите и са посочени основни проблемни моменти, касаещи реорганизация и виртуализация на социалното, здравни последици, устойчивостта на публичната сфера и демократичната отчетност (статия *Securing Safe Distances...2020*)
- Проследява се променящият се смисъл на понятията „граница“ и „граничен контрол“ в контекста на все по-честото прибегване до нови дигитални и биометрични технологии за управление на потоците от мигранти. Това повдига сериозни проблеми, касаещи уклонът към изпреварващо правоохраняване, отговорността при технологично опосредствано вземане на решение,

възпроизводството на съществуващи неравенства и превръщането на самите граници в сериозен генератор на данни в съвременните информационни общества (статия *Мигрантски потоци и пакетът „Интелигентни граници“ ...2017*).

IV. Приносни моменти в публикации, посветени на проблеми на текущата управленска парадигма

- Разглеждат се три източника на управленски провал, осветлени от COVID-пандемията: тясната нормативна ориентация към икономическа целесъобразност, „обърнатата“ темпорална схема при подхождане към социетални проблеми, склонността да се прибегва до все по-разширяващ се набор от „нерегулярни“, „спешни“ и „извънредни“ механизми за справяне с неопределеността (статия *Covid-19 and the Problem of Governance...2021*).